

LIETUVOS RESPUBLIKOS SEIMO KONTROLIERIUS

SEIMO KONTROLIERIAUS INICIATYVA ATLIKO TYRIMO DĖL SUIMTŪJŲ IR NUTEISTŪJŲ GALIMYBĖS NAUDOTIS INTERNETU PER RIBOTO INTERNETO PRIEIGĄ PAŽYMA

2016-12-23 Nr. 4D-2016/1-112
Vilnius

I. TYRIMO PAGRINDAS

1. Tyrimas pradėtas Lietuvos Respublikos Seimo kontrolieriaus Augustino Normanto 2016 m. sausio 22 sprendimu Nr. 4D-2016/1-112.

1.1. *Tyrimo tikslas.* Nustatyti, kokios galimybės naudotis internetu per riboto interneto prieigą (toliau vadinama – RIP) yra sudaromos skirtingose suėmimo ir bausmių vykdymo įstaigose esantiems suimtiesiems bei nuteistiesiems.

1.2. *Tyrimo pagrindas.* Pagrindas pradėti tyrimą savo iniciatyva yra Seimo kontrolierių įstatymo 13 straipsnio 3 dalis, kurioje nustatyta, kad, jeigu skundas yra gautas žodžiu, telefonu arba Seimo kontrolierius nustatė pareigūnų piktnaudžiavimo, biurokratizmo ar kitaip pažeistų žmogaus teisių ir laisvių požymių iš visuomenės informavimo priemonių bei iš kitų šaltinių, Seimo kontrolierius gali pradėti tyrimą savo iniciatyva.

Šiuo atveju tyrimas savo iniciatyva yra pradėdamas, nes iš Seimo kontrolierių įstaigoje gaunamų skundų nustatyta, kad skirtingose suėmimo ir bausmių vykdymo įstaigose (toliau vadinama – Įstaigos) esantiems suimtiesiems bei nuteistiesiems yra sudarytos iš esmės skirtingos galimybės naudotis internetu per RIP.

1.3. *Tyrimo objektas.* Įstaigų pareigūnų veiksmai (neveikimas), galimai sudarant skirtingas sąlygas suimtiesiems bei nuteistiesiems naudotis internetu per RIP, priklausomai nuo suėmimo ir bausmių vykdymo įstaigos sąlygų.

II. TYRIMAS IR IŠVADOS

Nustatytos reikšmingos faktinės aplinkybės

2. Seimo kontrolierius 2016 m. vasario 23 d. raštu Nr. 4D-2016/1-112/3D-546 kreipėsi į Lukiškių tardymo izoliatorių-kalėjimą (toliau vadinama – LTI-K), prašydamas informuoti, kokios galimybės naudotis internetu LTI-K yra sudaromos suimtiesiems ir nuteistiesiems. 2016 m. kovo 4 d. Seimo kontrolierius gavo 2016 m. kovo 4 d. LTI-K raštą Nr. 9-3443 „Dėl informacijos pateikimo Seimo kontrolieriui“. Šiame rašte ir jo prieduose nurodoma:

2.1. vadovaujantis Suimtųjų ir nuteistųjų naudojimosi RIP tvarkos aprašymu (toliau vadinama – RIP tvarkos aprašymas), patvirtintu 2013 m. gegužės 28 d. LTI-K direktoriaus įsakymu Nr. 1-88, asmenys, laikomi LTI-K, dėl leidimo naudotis internetu per RIP raštu kreipiasi į Socialinės reabilitacijos skyriaus būrio viršininką;

2.2. naudotis internetu per RIP gali visi įstaigoje laikomi suimtieji ir nuteistieji, išskyrus

asmenis patalpintus į drausmės izoliatorių (karcerį);

2.3. suimtieji ir nuteistieji pasirašytinai supažindinami su RIP tvarkos aprašymu bei Suimtųjų ir nuteistųjų naudojimosi RIP leistinių lankytis interneto svetainių sąrašu (toliau vadinama – leistinių lankytis interneto svetainių sąrašas), 2014 m. gruodžio 12 d. patvirtintu Socialinės reabilitacijos skyriaus viršininko Dmitrijaus Voskresensko;

2.4. leistinių lankytis interneto svetainių sąraše yra nurodyta 14 interneto svetainių, t. y. Lietuvos nacionalinės Martyno Mažvydo bibliotekos svetainė – www.lnb.lt; Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos (toliau vadinama – TM) svetainė – www.tm.lt, Kalėjų departamento prie Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos (toliau vadinama – KD) svetainė – www.kalejimudepartamentas.lt, Lietuvos Respublikos Seimo (toliau vadinama – LRS) svetainė – www.lrs.lt, Lietuvos apeliacinio teismo svetainė – www.apeliacinis.lt, Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo (toliau vadinama – LVAT) svetainė – www.lvat.lt, Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministerijos svetainė – www.sam.lt, Seimo kontrolierių svetainė – www.lrski.lt, Lietuvos radijo ir televizijos komisijos svetainė – www.rtk.lt, Valstybinės vartotojų teisių apsaugos tarnybos svetainė – www.vvtat.lt; Lietuvos Respublikos prokuratūros svetainė – www.prokuraturos.lt, Lietuvos pašto svetainė – www.post.lt; Įmonių katalogo svetainė – www.118.lt, Teisės aktų registro (toliau vadinama – TAR) svetainė – www.e-tar.lt.

3. Seimo kontrolierius 2016 m. vasario 24 d. raštu Nr. 4D-2016/1-112/3D-552 kreipėsi į Kybartų pataisos namus (toliau vadinama – Kybartų PN), prašydamas informuoti, kokios galimybės naudotis internetu yra sudaromos suimtiesiems ir nuteistiesiems Kybartų PN. 2016 m. kovo 10 d. Seimo kontrolierius gavo 2016 m. kovo 10 d. Kybartų PN raštą Nr. 1/2-1695 „Dėl informacijos pateikimo“. Šiame rašte ir jo prieduose nurodoma:

3.1. RIP Kybartų PN yra įrengta nuteistųjų bendrabučio bibliotekoje; naudotis šia interneto prieiga nuteistieji gali Nuteistųjų naudojimosi taksofonu, lankymosi koplytėlėje, salėje ir bibliotekoje grafike, patvirtintame 2015 m. spalio 6 d. įstaigos direktoriaus įsakymu Nr. 1/10-298, nustatytu laiku (laikas nustatomas kiekvienam būriui atskirai);

3.2. nuteistasis, kuriam susipažinti su teisės aktais reikia skubiai, gali kreiptis į įstaigos direktorių raštu ir bus leista pasinaudoti internetu per RIP ne jo būriui nustatytu laiku;

3.3. nuteistiesiems užtikrinta galimybė prisijungti prie TAR, LRS, Lietuvos Respublikos Prezidento, Lietuvos Respublikos Vyriausybės, Seimo kontrolierių įstaigos, TM, KD ir oficialios Europos Sąjungos interneto svetainių;

3.4. apie tai, kad įstaigos bibliotekoje yra RIP, nuteistieji yra informuojami žodžiu.

4. Seimo kontrolierius 2016 m. vasario 24 d. raštu Nr. 4D-2016/1-112/3D-551 kreipėsi į Panevėžio pataisos namus (toliau vadinama – Panevėžio PN), prašydamas informuoti, kokios galimybės naudotis internetu Panevėžio PN yra sudaromos suimtiesiems ir nuteistiesiems. 2016 m. kovo 10 d. Seimo kontrolierius gavo 2016 m. kovo 10 d. Panevėžio PN raštą Nr. S-1190 „Dėl informacijos pateikimo“. Šiame rašte ir jo prieduose nurodoma:

4.1. Panevėžio PN bausmę atliekančios nuteistosios turi galimybę naudotis internetu per RIP, kuri įrengta I gyvenamojo korpuso bibliotekoje;

4.2. nuteistosios turi teisę lankytis LRS, TAR ir Seimo kontrolierių įstaigos interneto svetainėse (Nuteistųjų naudojimosi RIP aprašo 10 punktas);

4.3. Nuteistųjų naudojimosi RIP aprašas buvo patvirtintas 2016 m. kovo 2 d. Panevėžio PN direktoriaus įsakymu Nr. V-22, tačiau nuteistosios ir anksčiau turėjo galimybę naudotis internetu per RIP, t. y. LRS, TAR interneto svetainėmis.

5. Seimo kontrolierius 2016 m. vasario 24 d. raštu Nr. 4D-2016/1-112/3D-554 kreipėsi į Alytaus pataisos namus (toliau vadinama – Alytaus PN), prašydamas informuoti, kokios galimybės naudotis internetu Alytaus PN yra sudaromos suimtiesiems ir nuteistiesiems. 2016 m. kovo 10 d. Seimo kontrolierius gavo 2016 m. kovo 10 d. Alytaus PN raštą Nr. 8-3460 „Dėl nuteistųjų naudojimosi ribota interneto prieiga“. Šiame rašte ir jo prieduose nurodoma:

5.1. Alytaus PN nuteistieji turi teisę ir galimybę naudotis internetu per RIP, naudojimosi internetu per RIP tvarka įtvirtinta 2015 m. birželio 9 d. Alytaus PN direktoriaus įsakymu Nr. 1-138 patvirtintose Naudojimosi biblioteka taisyklėse;

5.2. Alytaus PN nuteistieji internetu per RIP gali naudotis bibliotekoje Nuteistųjų bibliotekos lankymo grafike, patvirtintame 2015 m. liepos 20 d. įstaigos direktoriaus įsakymu Nr. 272-10093, nustatytu laiku;

5.3. nuteistieji gali prisijungti prie šių interneto svetainių: www.seimas.lt, www.lrs.lt, www.tar.lt, www.tm.lt, www.kaldep.lt; šių interneto svetainių sąrašas nėra patvirtintas vidaus teisės aktais; pagal bibliotekininko pareigybės aprašymo 6 punktą, bibliotekininkas privalo prižiūrėti, kad bibliotekoje esantys kompiuteriai būtų naudojami tik teisės aktų paieškai, padėti nuteistiesiems, nemokantiems naudotis kompiuteriu, surasti norimus teisės aktus;

5.4. nuteistieji, prisijungę prie interneto svetainės www.kaldep.lt ir paspaudę nuorodas „teisinė informacija“, „teisės aktų pažeidimai“, gali susipažinti su Seimo kontrolierių pažymomis, valstybės kontrolierių sprendimais, teismų sprendimais ir t. t.

6. Seimo kontrolierius 2016 m. vasario 23 d. raštu Nr. 4D-2016/1-112/3D-544 kreipėsi į Kauno tardymo izoliatorių (toliau vadinama – KTI), prašydamas informuoti, kokios galimybės naudotis internetu KTI yra sudaromos suimtiesiems ir nuteistiesiems. 2016 m. kovo 14 d. Seimo kontrolierius gavo 2016 m. kovo 9 d. KTI raštą Nr. II-1340 „Dėl informacijos pateikimo Seimo kontrolieriui“. Šiame rašte ir jo prieduose nurodoma:

6.1. suimtieji ir nuteistieji internetu per RIP KTI gali naudotis kompiuterių klasėje, kurioje įrengtos 4 kompiuterizuotos darbo vietos; į kompiuterių klasę asmenys vedami vadovaujantis 2012 m. vasario 28 d. KTI direktoriaus įsakymu Nr. 1-29 patvirtintu Suimtųjų ir nuteistųjų išvedimo į sporto kambarį, kompiuterių klasę ir pasivaikščiojimo kiemus su sportine įranga tvarkos aprašu;

6.2. suimtieji ir nuteistieji turi galimybę naršyti TAR (www.e-tar.lt) ir LRS teisės aktų informacinės sistemos (www.lrs.lt) tinklalapius, kurie buvo nurodyti 2014 m. lapkričio 25 d. Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos rašte Nr. (1.39)7R-7979; kompiuterių klasėje kiekvienoje kompiuterizuotoje darbo vietoje yra iškeltos nuorodos prisijungti į leistinas interneto svetaines; suimtieji ir nuteistieji nėra atskirai supažindinami su interneto svetainių, kurias jie gali naršyti kompiuterių klasėje, sąrašu.

7. Seimo kontrolierius 2016 m. vasario 23 d. raštu Nr. 4D-2016/1-112/3D-547 kreipėsi į Marijampolės pataisos namus (toliau vadinama – Marijampolės PN), prašydamas informuoti, kokios galimybės naudotis internetu Marijampolės PN yra sudaromos suimtiesiems ir nuteistiesiems. 2016 m. kovo 14 d. Seimo kontrolierius gavo 2016 m. kovo 9 d. Marijampolės PN raštą Nr. 9/07-3442 „Dėl nuteistųjų galimybės susipažinti su teisės aktais ir LR Seimo kontrolierių pažymomis“. Šiame rašte ir jo prieduose nurodoma:

7.1. nuteistųjų bibliotekoje buvo įrengtas kompiuteris su nuolat atnaujinama teisės aktų duomenų baze LITLEX; šios duomenų bazės palaikymas reikalavo nuolatinės priežiūros ir lėšų, todėl Marijampolės PN bibliotekoje ir uždarojoje zonoje įdiegta RIP prie TAR (www.e-tar.lt) interneto svetainės, kuri yra nemokama; bibliotekoje esančia RIP nuteistieji gali pasinaudoti bibliotekos darbo metu ar kitu laiku, suderinus su pataisos namų administracija; pagal Marijampolės PN direktoriaus patvirtintą grafiką visų būrių nuteistiesiems kartą per savaitę yra sudaryta galimybė apsilankyti bibliotekoje; esant būtinumui, atskirais atvejais nuteistajam gali būti terminuotai leidžiama lankytis kasdien;

7.2. Marijampolės PN nuteistiesiems nėra sudaroma galimybė lankytis Seimo kontrolierių įstaigos tinklalapyje, nes jame yra viešas užklausų ir komentarų siuntimas, kuris nuteistiesiems yra draudžiamas; nuteistajam pageidaujant, konkreti Seimo kontrolierių pažyma atspausdinama ir neatlygintinai įteikiama susipažinti.

8. Seimo kontrolierius 2016 m. vasario 24 d. raštu Nr. 4D-2016/1-112/3D-550 kreipėsi į

Vilniaus pataisos namus (toliau vadinama – Vilniaus PN), prašydamas informuoti, kokios galimybės naudotis internetu Vilniaus PN yra sudaromos suimtiesiems ir nuteistiesiems. 2016 m. kovo 14 d. Seimo kontrolierius gavo 2016 m. kovo 10 d. Vilniaus PN raštą Nr. 9-1452(07) „Dėl informacijos pateikimo“. Šiame rašte ir jo prieduose nurodoma:

8.1. vadovaujantis Naudojimosi RIP tvarkos aprašu, kuris buvo patvirtintas 2015 m. vasario 4 d. Vilniaus PN direktoriaus įsakymu Nr. 3-31, nuteistiesiems, atliekantiems bausmę Vilniaus PN, yra suteikiama galimybė pasinaudoti interneto prieiga prie TAR (www.e-tar.lt) interneto svetainės; Naudojimosi RIP tvarkos aprašas yra paskelbtas Vilniaus PN laisvės atėmimo bausmę atliekantiems nuteistiesiems ir yra iškabintas įstaigoje esančiose skelbimų lentose;

8.2. Vilniaus PN nuteistiesiems nėra sudaroma galimybė lankytis Seimo kontrolierių įstaigos tinklalapyje, nes jame yra nuorodos į kitų tarnybų / įstaigų / institucijų svetaines, kuriose (per kurias) nuteistieji gali pateikti elektroninius prašymus, skundus ir t. t., o tai nuteistiesiems yra draudžiama.

9. Seimo kontrolierius 2016 m. vasario 24 d. raštu Nr. 4D-2016/1-112/3D-553 kreipėsi į Kauno nepilnamečių tardymo izoliatorių-pataisos namus (toliau vadinama – Kauno NTI-PN), prašydamas informuoti, kokios galimybės naudotis internetu Kauno NTI-PN yra sudaromos suimtiesiems ir nuteistiesiems. 2016 m. kovo 14 d. Seimo kontrolierius gavo 2016 m. kovo 10 d. Kauno NTI-PN raštą Nr. 9-917 „Dėl informacijos pateikimo“. Šiame rašte ir jo prieduose nurodoma:

9.1. iki 2016 m. vasario 24 d. Seimo kontrolieriaus rašto Nr. 4D-2016/1-112/3D-553 Kauno NTI-PN suimtieji ir nuteistieji neturėjo galimybės naudotis internetu per RIP;

9.2. 2016 m. kovo 8 d. Kauno NTI-PN direktoriaus įsakymu Nr. 1-69 buvo patvirtintos Nuteistųjų ir suimtųjų naudojimosi biblioteka taisyklės, pagal kurias suimtieji ir nuteisite/ji gali naudotis kompiuteriu teisės aktų paieškai;

9.3. suimtieji ir nuteistieji turi galimybę naršyti TAR (www.e-tar.lt) ir LRS (www.lrs.lt), Seimo kontrolierių įstaigos (www.lrski.lt), Lietuvos darbo biržos (www.ldb.lt) tinklalapius.

10. Seimo kontrolierius 2016 m. vasario 24 d. raštu Nr. 4D-2016/1-112/3D-549 kreipėsi į Pravieniškų pataisos namus-atvirąją koloniją (toliau vadinama – Pravieniškų PN-AK), prašydamas informuoti, kokios galimybės naudotis internetu Pravieniškų PN-AK yra sudaromos suimtiesiems ir nuteistiesiems. 2016 m. kovo 15 d. Seimo kontrolierius gavo 2016 m. kovo 15 d. Pravieniškų PN-AK raštą Nr. S-6125 „Dėl informacijos pateikimo Seimo kontrolieriui“. Šiame rašte ir jo prieduose nurodoma:

10.1. Pravieniškų PN-AK nuteistieji neturi galimybių naudotis internetu per RIP;

10.2. 2015 m. rugsėjo 8 d. Pravieniškų PN-AK sudarė paslaugos pirkimo–pardavimo sutartį su VĮ Registrų centru dėl prieigos prie teisės aktų paieškos sistemos; įstaigos nuteistųjų bibliotekoje buvo įrengtos 3 darbo vietos, t. y. po vieną kiekviename sektoriuje; nuteistieji bibliotekose lankosi pagal patvirtintus grafikus;

10.3. nuteistiesiems sudaryta galimybė nuteistųjų bibliotekoje susipažinti su Seimo kontrolieriaus pažymomis (dėl skundų prieš KD ir jam pavaldžias įstaigas); pažymos yra atspausdintos ir surištos į vieną knygelę, kuri nuolat yra papildoma naujausiomis pažymomis.

11. Seimo kontrolierius 2016 m. vasario 23 d. raštu Nr. 4D-2016/1-112/3D-548 kreipėsi į Šiaulių tardymo izoliatorių (toliau vadinama – Šiaulių TI), prašydamas informuoti, kokios galimybės naudotis internetu Šiaulių TI yra sudaromos suimtiesiems ir nuteistiesiems. 2016 m. kovo 14 d. Seimo kontrolierius gavo 2016 m. kovo 14 d. Šiaulių TI raštą Nr. 14/01-5266 „Dėl informacijos pateikimo Seimo kontrolieriui“. Šiame rašte ir jo prieduose nurodoma:

11. 1. Šiaulių TI suimtieji ir nuteistieji turi galimybę naudotis internetu per RIP; ŠTI įrengtas užimtumo kambarys – skaitykla, kuriame yra dvi kompiuterinės darbo vietos su RIP; į šį kambarį suimtieji ir nuteistieji vedami pagal sudarytą grafiką, o esant ypatingam poreikiui – pagal suimtųjų ir nuteistųjų prašymus;

11.2. Šiaulių TI laikomi suimtieji ir nuteistieji turi teisę naršyti [www. e-tar.lt](http://www.e-tar.lt) ir www.lrs.lt interneto svetainėse.

12. Seimo kontrolierius 2016 m. vasario 23 d. raštu Nr. 4D-2016/1-112/3D-545 kreipėsi į Laisvės atėmimo vietų ligoninę (toliau vadinama – LAVL), prašydamas informuoti, kokios galimybės naudotis internetu LAVL yra sudaromos suimtiesiems ir nuteistiesiems. 2016 m. kovo 16 d. Seimo kontrolierius gavo 2016 m. kovo 14 d. LAVL raštą Nr. S-PR-488 „Dėl informacijos pateikimo Seimo kontrolieriui“. Šiame rašte nurodoma, kad LAVL gydomiems nuteistiesiems naudotis internetu per RIP draudžiama; jiems yra sudarytos sąlygos nuteistųjų bibliotekoje naršyti teisinės informacijos sistemoje LITLEX.

Tyrimui reikšmingos Lietuvos Respublikos teisės aktų nuostatos

13. Teismų įstatymo:

9 straipsnio „Teismų sprendimų privalomumas“ 1 dalis – „Įsiteisėję Lietuvos Respublikos teismų sprendimai yra privalomi visoms valstybės valdžios institucijoms, pareigūnams ir tarnautojams, įmonėms, įstaigoms, organizacijoms, kitiems juridiniams bei fiziniams asmenims ir turi būti vykdomi visoje Lietuvos Respublikos teritorijoje.“

14. Teisės gauti informaciją iš valstybės ir savivaldybių institucijų ir įstaigų įstatymo (toliau vadinama – Teisės gauti informaciją įstatymas):

6 straipsnis „Informacijos apie įstaigos veiklą teikimas“ – „1. Įstaiga privalo turėti Vyroiausybės patvirtintus reikalavimus atitinkančią *internetu svetainę*, kurioje teiktų informaciją apie savo funkcijas, struktūrą, informacijos teikimui skirtos informacijos rodyklę, kitą teisės aktais nustatytą informaciją. [...]. 3. *Visa informacija apie įstaigos veiklą* vykdančios teisės aktais pavestas funkcijas turi būti viešai paskelbta, visiems prieinama ir teikiama neatlygintinai, pirmenybę teikiant informacijos skleidimui internetu ir kitokiomis elektroninėmis priemonėmis.“

Tyrimui reikšminga teismų praktika

15. Europos Žmogaus Teisių Teismas 2013 m. liepos 9 d. byloje *Varnas prieš Lietuvą* (peticijos Nr. 42615/06) nurodė:

„Teismas dar kartą pažymi, kad Konvencijos 14 straipsnis saugo nuo nepagrįstai skirtingo asmenų, esančių panašioje padėtyje, vertinimo ar skirtingo elgesio su jais, jiems naudojantis Konvencijos numatytais laisvėmis ir teisėmis. [...]

Tam, kad šis klausimas būtų nagrinėjamas pagal 14 straipsnį, turi būti skirtingai traktuojami asmenys, esantys analogiškoje arba palyginti panašioje padėtyje [...]. Reikalavimas įrodyti „analogišką padėtį“ nereiškia, kad lyginamos grupės turi būti identiškos. Tai, kad pareiškėjo [suimtas] padėtis nėra visiškai analogiška nuteistųjų padėčiai bei tai, kad įvairios grupės skiriasi pagal tai, koku tikslu atimta jų laisvė, netrukdo taikyti 14 straipsnio. Turi būti įrodyta, kad, atsižvelgiant į jo skundo esmę, pareiškėjas atsidūrė palyginti panašioje padėtyje kaip ir tie, su kuriais elgiamasi kitaip [...].“

16. Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas 2015 m. gegužės 14 d. nutarime nurodė:

„Konstitucinis asmenų lygybės įstatymui principas reiškia žmogaus prigimtine teisę būti traktuojamam vienodai su kitais. Konstitucijos 29 straipsnio 1 dalyje yra įtvirtinta formali visų asmenų lygybė, 2 dalyje įtvirtintas asmenų nediskriminavimo ir privilegijų neteikimo principas (Konstitucinio Teismo 2001 m. balandžio 2 d. nutarimas).

Konstitucinis Teismas savo nutarimuose ne kartą yra konstatavęs, kad šio principo turi būti laikomasi ir leidžiant įstatymus, ir juos taikant. Nurodytas principas įpareigoja vienodus faktus teisiškai vertinti vienodai ir draudžia iš esmės tokius pat faktus savavališkai vertinti skirtingai. Kita vertus, konstitucinis asmenų lygybės įstatymui principas nepaneigia to, kad įstatyme gali būti

nustatytas nevienodas teisinis reguliavimas tam tikrų asmenų kategorijų, esančių skirtingose padėtyse, atžvilgiu. Socialinio gyvenimo įvairovė gali lemti teisinio reguliavimo būdą ir turinį [...].“

17. Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas (toliau vadinama – LVAT) 2015 m. lapkričio 30 d. nutartyje, priimtoje administracinėje byloje Nr. A-2042-146/2015, konstatavo:

*„Istatymų leidėjas nėra nustatęs, kad suėmimo vykdymo įstaiga turi suteikti suimtiesiems galimybę naudotis internetu naudojant įstaigos ar suimtojo įgytą nustatyta tvarka (Suėmimo vykdymo įstatymo 27 str.1 d.) asmeninį kompiuterį. [...] Pagal šiuo metu galiojantį įstatymu nustatytą teisinį reguliavimą galimybės naudotis internetu suteikimas suimtiesiems yra suėmimo vykdymo įstaigos administracijos **diskrecija**, kuria šios įstaigos administracija gali naudotis dirbdama socialinį darbą su suimtaisiais, organizuodama jų užimtumą, ta apimtimi, kiek tai gali būti leista suimtiesiems pagal Suėmimo vykdymo įstatymo ir Baudžiamojo proceso kodekso normomis apibrėžtus jų teisinės padėties ypatumus ir suėmimo vykdymo režimo reikalavimus (Suėmimo vykdymo įstatymo 9,10,11 straipsniai). Naudojimosi RIP tvarkoje nustatyta, kad suimtieji gali naudotis RIP lankydamiesi tik tose interneto svetainėse, kurios įtrauktos į leistinų interneto svetainių sąrašą, taip pat 8 punkte įtvirtinti draudimai siųsti elektroninius laiškus ar kitais būdais perduoti ar palikti kitiems asmenims bet kokią informaciją, lankytis kitose interneto svetainėse, negu nurodyta leistinų interneto svetainių sąrašė. Pažymėtina, kad naudojantis kai kuriais interneto tinklalapiais, yra galimybė dalyvauti forumuose, diskusijose, pateikti savo ir skaityti kitų asmenų komentarus, t. y. suinteresuotas asmuo tokiu būdu gali gauti ar palikti kitiems asmenims atitinkamą informaciją. Minėto įstatymais nustatyto teisinio reguliavimo kontekste RIP tvarkos apraše įtvirtinti draudimai suimtiesiems RIP naudojimosi metu perduoti ar palikti kitiems asmenims bet kokią informaciją, lankytis kitose interneto svetainėse, negu nurodyta leistinų interneto svetainių sąrašė, yra priemonės, susijusios su suimtųjų teisinės padėties ypatumais, kuriems būdingi įstatymais nustatyti apribojimai ir draudimai, ir suėmimo vykdymo režimo reikalavimų užtikrinimu.*

*[...] Suėmimo vykdymo įstatyme nėra nustatyta suėmimo vykdymo įstaigų administracijos pareiga suteikti galimybę suimtiesiems naudotis internetu, taip pat **nėra numatyta** tokia suimtųjų teisė. Pasinaudodamas šia diskrecija atsakovas, sudarydamas suimtiesiems galimybę naudotis riboto interneto prieiga, taip pat naudojosi diskrecija nustatyti leistinų lankytis suimtiesiems interneto svetainių sąrašą, kuris atitiktų Suėmimo įstatymo vykdymo nuostatas ir Naudojimosi RIP tvarkos 1 punkte nurodytus tikslus.“*

Išvados

18. Pagal nustatytą teisinį reglamentavimą, įsiteisėję Lietuvos Respublikos teismų sprendimai yra privalomi visoms valstybės valdžios institucijoms, pareigūnams ir tarnautojams, įmonėms, įstaigoms, organizacijoms, kitiems juridiniams bei fiziniams asmenims ir turi būti vykdomi visoje Lietuvos Respublikos teritorijoje.

LVAT 2015 m. lapkričio 30 d. nutartyje (administracinė byla Nr. A-2042-146/2015) konstatavo, kad Lietuvos Respublikos suėmimo vykdymo įstatyme (toliau vadinama – SVĮ) nėra nustatyta suėmimo vykdymo įstaigų administracijos pareiga suteikti galimybę suimtiesiems naudotis internetu, taip pat nėra numatyta tokia suimtųjų teisė. Galimybės naudotis internetu suteikimas suimtiesiems yra suėmimo vykdymo įstaigos administracijos diskrecija, kuria šios įstaigos administracija gali naudotis dirbdama socialinį darbą su suimtaisiais, organizuodama jų užimtumą ta apimtimi, kiek tai gali būti leista suimtiesiems pagal SVĮ ir Lietuvos Respublikos baudžiamojo proceso kodekso (toliau vadinama – BPK) normomis apibrėžtus jų teisinės padėties ypatumus ir suėmimo vykdymo režimo reikalavimus. Pasinaudodama šia diskrecija suėmimo vykdymo įstaiga, sudarydama suimtiesiems galimybę naudotis internetu per RIP, taip pat naudojosi diskrecija nustatyti leistinų lankytis suimtiesiems interneto svetainių sąrašą.

Vertintina, kad šiame teismo sprendime suformuluota teismo pozicija yra taikytina ir nuteistųjų atžvilgiu, nes laikymo sąlygų prasme nuteistųjų ir suimtųjų padėtis yra labai panaši: jų

judėjimo laisvė, galimybės palaikyti socialinius ryšius yra apribotos, jie turi paklusti specialioms taisyklėms, kurios taikomos jų laikymo vietoje, o už režimo pažeidimą valstybė taiko specialias nuobaudas, t. y. jie yra visiškoje valstybės žinioje.

19. Seimo kontrolieriaus tyrimo metu nustatyta, kad Įstaigų administracijos aktyviai naudojasi diskrecija suteikti galimybę suimtiesiems ir nuteistiesiems naudotis internetu per RIP ir nustatyti leistinų lankyti suimtiesiems ir nuteistiesiems interneto svetainių sąrašą. Dėl šios priežasties yra reikalinga įvertinti, ar Įstaigų pareigūnai šia diskrecija naudojasi paisydami tarptautinių ir nacionalinių žmogaus teisių bei laisvių apsaugos principų, tarp jų, ir asmenų lygybės principo. Pagal Konstitucinio Teismo, Europos Žmogaus Teisių Teismo jurisprudenciją, asmenų lygybės principo pažeidimas pasireiškia tuo, jog asmenys, kurie iš esmės yra tokioje pačioje situacijoje, traktuojami skirtingai (šios pažymos 15, 16 punktai).

20. Seimo kontrolieriaus atlikto tyrimo metu nustatyta, kad devyniose iš vienuolikos Seimo kontrolieriaus apklaustų Įstaigų suimtieji ir nuteistieji turi galimybę naudotis internetu per RIP. Leistinų lankyti suimtiesiems ir nuteistiesiems interneto svetainių sąrašai patvirtinti aštuoniose įstaigose. Šiuose sąrašuose įtvirtintų interneto svetainių kiekis skiriasi, t. y. svyruoja nuo keturiolikos iki vienos. Įstaigose, kuriose veikia RIP, yra nustatyta galimybė naršyti TAR tinklalapyje, tačiau kitos sąrašuose įtvirtintos leistinos lankyti interneto svetainės atskirose įstaigose yra iš esmės skirtingos. Šios Seimo kontrolieriaus tyrimo metu nustatytos aplinkybės leidžia daryti išvadą, kad skirtingose Įstaigose esantiems suimtiesiems ir nuteistiesiems yra sudarytos iš esmės skirtingos galimybės naudotis internetu per RIP (t. y. jų lygiateisiškumas nėra užtikrinamas).

21. Pažymėtina, jog TM dar 2014 m. lapkričio 25 d. raštu Nr. (1.39)7R-7979 įpareigojo KD „užtikrinti, kad visose laisvės atėmimo vietų įstaigose būtų laikomasi *vienodos ir nuoseklios* žmogaus teisių standartų užtikrinimu pagrįstos *praktikos* (kuri neturėtų remtis atskirų įkalinimo įstaigų techninėmis, finansinėmis ar kitokiomis galimybėmis), pagal kurią suimtiesiems ir nuteistiesiems būtų užtikrinama interneto prieiga [...]“.

22. 2016 m. gegužės 18 d. Europos Komisijos rekomendacijoje „Dėl 2016 m. Lietuvos nacionalinės reformų programos su Tarybos nuomone dėl 2016 m. Lietuvos stabilumo programos“ Lietuvos Respublikai yra siūloma *gerinti naujų technologijų diegimą ir įsisavinimą*. Todėl siekiant vienodos ir nuoseklios praktikos, pagal kurią suimtiesiems ir nuteistiesiems būtų užtikrinama interneto prieiga bei suimtųjų ir nuteistųjų lygiateisiškumas naudojantis internetu per RIP, atkreiptinas dėmesys į šiuos aspektus:

22.1. ne visose Įstaigose yra galimybė naudotis RIP, nors tokia galimybė, tikėtina, padėtų įstaigoms sutaupyti lėšų ir skirti jas kitoms suimtųjų ir nuteistųjų reikmėms tenkinti, nes naudojimas teisės aktų paieškos sistemomis yra mokamas, o interneto paslauga – ne (šios pažymos 7.1 punktas);

22.2. visų Įstaigų vidaus teisės aktuose turėtų būti nustatyta naudojimosi internetu per RIP tvarka ir iš esmės vienodas leistinų lankyti interneto svetainių sąrašas, t. y. sąraše turėtų būti nurodytos pagal suimtųjų ir nuteistųjų teisinės padėties ypatumus jiems būtinos interneto svetainės ir jų kiekis neturėtų skirtis priklausomai nuo Įstaigos;

22.3. pagal Teisės gauti informaciją įstatyme nustatytą teisinį reglamentavimą, visos valstybinės ir savivaldybių institucijos ir įstaigos turi interneto svetainę, kurioje teikia informaciją apie savo funkcijas, struktūrą, informacijos teikimui skirtos informacijos rodyklę, kitą teisės aktais nustatytą informaciją; visa ši informacija apie įstaigos ar institucijos veiklą vykdančioms teisės aktais pavestoms funkcijoms *turi būti visiems prieinama*, pirmenybę teikiant informacijos skleidimui *internetu* ir kitokiomis elektroninėmis priemonėmis; kadangi šiuo atveju yra aptariama galimybė valstybinių ir savivaldybių institucijų bei įstaigų interneto svetainėse naršyti specifinei asmenų grupei, ji turėtų būti suteikta visais atvejais, jei tai neprieštarauja SVĮ, BVK, BPK ir kitų teisės aktų reikalavimams,

susijusiems su suimtųjų ir nuteistųjų teisinės padėties ypatumais, nekelia grėsmės kitų asmenų gyvybei ar sveikatai, nuosavybei, viešajai tvarkai ir visuomenės saugumui;

22.4. Seimo kontrolierių interneto svetainėje (www.lrski.lt) yra skelbiama informacija, glaudžiai susijusi su suimtųjų ir nuteistųjų pažeistų teisių gynyba, joje nėra galimybės atlikti teisės aktų draudžiamą veiksmą – gauti ar palikti kitiems asmenims atitinkamą informaciją, todėl visiems suimtiesiems ir nuteistiesiems turėtų būti užtikrinama galimybė prisijungti prie tinklalapio www.lrski.lt;

22.5. Seimo kontrolierius, nagrinėdamas asmenų skundus, nustatė, kad pasitaiko atvejų, kai Lietuvos Respublikos teismai suimtuosius ir nuteistuosius apie jų bylose priimamus procesinius sprendimus informuoja per elektroninių paslaugų portalą (toliau vadinama – EPP), prie kurio prisijungti suimtieji ir nuteistieji neturi teisės; tai reiškia, kad tokie asmenys negali susipažinti su jiems itin svarbia Lietuvos Respublikos teismų pateikiama informacija ir realizuoti savo teisės į efektyvią teisinę gynybą, todėl visiems suimtiesiems ir nuteistiesiems turėtų būti užtikrinama galimybė prisijungti prie EPP.

23. Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, darytina išvada, kad Seimo kontrolieriaus tyrimas (atliktas savo iniciatyva) dėl suimtųjų ir nuteistųjų galimybės naudotis internetu per RIP yra pagrįstas.

KD direktoriui Živilei Mikėnaitei rekomenduotina imtis priemonių, kad būtų laikomasi *vienodos ir nuoseklios praktikos* (kuri neturėtų remtis atskirų įkalinimo įstaigų techninėmis, finansinėmis ar kitokiomis galimybėmis), pagal kurią suimtiesiems ir nuteistiesiems būtų užtikrinama interneto prieiga ir suimtųjų ir nuteistųjų, esančių skirtingose įstaigose, lygiateisiškumas naudojantis internetu per RIP, t. y.:

- a) visose įstaigose būtų sudaryta vienoda galimybė asmenims naudotis internetu per RIP;
- b) būtų reglamentuota naudojimosi internetu per RIP tvarka ir iš esmės vienodas leistinių lankytis interneto svetainių sąrašas;
- c) visi suimtieji ir nuteistieji, naudodamiesi internetu per RIP, galėtų prisijungti prie Seimo kontrolierių interneto svetainės, EPP ir kitų valstybės ir savivaldybių institucijų bei įstaigų interneto svetainių, jei tai neprieštarauja teisės aktų reikalavimams.

III. SEIMO KONTROLIERIAUS SPRENDIMAS

24. Vadovaudamasis Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 22 straipsnio 1 dalies 1 punktu, Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierius nusprendžia savo iniciatyva pradėti tyrimą dėl suimtųjų ir nuteistųjų galimybės naudotis internetu per RIP pripažinti atliktu pagrįstai.

IV. SEIMO KONTROLIERIAUS REKOMENDACIJOS

25. Vadovaudamasis Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 19 straipsnio 1 dalies 8 punktu, Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierius KD direktoriui Živilei Mikėnaitei rekomenduoja imtis priemonių, kad būtų laikomasi *vienodos ir nuoseklios praktikos* (kuri neturėtų remtis atskirų įkalinimo įstaigų techninėmis, finansinėmis ar kitokiomis galimybėmis), pagal kurią suimtiesiems ir nuteistiesiems būtų užtikrinama interneto prieiga bei suimtųjų ir nuteistųjų, esančių skirtingose suėmimo ir bausmių vykdymo įstaigose, lygiateisiškumas naudojantis internetu per RIP, t. y.:

25.1. visose suėmimo ir bausmių vykdymo įstaigose būtų sudaryta vienoda galimybė asmenims naudotis internetu per RIP;

25.2. būtų reglamentuota naudojimosi internetu per RIP tvarka ir nustatytas iš esmės vienodas leistinių lankytis interneto svetainių sąrašas;

25.3. visi suimtieji ir nuteistieji, naudodamiesi internetu per RIP, galėtų prisijungti prie Seimo kontrolierių interneto svetainės, EPP ir kitų valstybės ir savivaldybių institucijų bei įstaigų interneto svetainių, jei tai neprieštarauja teisės aktų reikalavimams.

26. Apie rekomendacijų nagrinėjimo rezultatus Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių informuoti iki 2017-04-20.

Seimo kontrolierius

Augustinas Normantas